

MEMENTÓ - KÖZÚTI KOMENDÁNS

Németh Ernő- Takács István¹

A feledésbemerülés veszélye fenyegeti azt a szakmát, amely a közlekedési szolgáltatás (támogatás) fontos része, ezt közúti komendáns szolgálatnak nevezzük. A szakmát egykor mind az elméletben, mind a gyakorlatban magas szinten művelték. Napjainkban viszont olyan szakembert, aki ért a közúti komendánsszolgálat megszervezéséhez nem nagyon találni, az általános készenlét időszakában pedig a honvédségnél nincs olyan szervezeti elem, ahol ezt oktatni, szükség esetén a megalakításra kerülő alegységeket gyakoroltatni lehetne. A szolgáltatás iránti igény pedig napjainkban is megvan, elsősorban akkor, amikor a csapatok mozgását, átcsoportosítását, ellátásukkal kapcsolatos szállításokat tervezik.

Az elkövetkezőkben néhány gondolat erejéig a közúti komendáns tevékenységet szeretnénk feleleveníteni.

Először a közúti biztosításról²

A csapatok által végrehajtott különböző műveletek jellege szükségessé teszi azt, hogy mozgatásuk, átcsoportosításuk, a szükséges felszereléssel, anyaggal való ellátásuk időben megtörténjen.

Ez egy nagyon komplex folyamat, amit csak úgy lehet megoldani, ha a közlekedési alágazatok szinte mindegyike (közút, vasút, vízi és légiút) a körülményektől és a feltételektől függően igénybevételre kerül.

A különböző katonai műveletek a csapatok magas fokú manőverezőképességét igényli, a csapatok tevékenységének sikere pedig jelentős mértékben függ a gépkocsutak meglététől, állapotától és azok folyama-

¹ Dr. Németh Ernő ezredes, a hadtudomány kandidátusa (PhD), MH Közlekedési Szolgálatfőnök.

Takács István mk. alezredes, 5. sz. Területi Közlekedési Parancsnokság parancsnoka.

² A Biztosítás, mint fogalom változhat (támogatás, vagy szolgáltatás?), használata további vita tárgyát képezi!

tos üzemeltetésétől. Az utak összekötő szerepet töltenek be a csapatok mozgatása során az egyes közlekedési alágazatok között, ezért jelentőségük elvitathatatlan.

Következésképpen a közúti biztosítás egyik alapelvét képezi, hogy az összes szállítóeszköz komplex felhasználása érdekében a gépkocsiúthálózaton a mozgást a többi közlekedési alágazattal szoros összhangban kell megszervezni.

Közúti biztosításnak nevezzük a gépkocsiutak előkészítésével és fenntartásával, továbbá azokon a folyamatos forgalom megszervezésével kapcsolatos rendszabályok összességét. Célja, hogy a katonai forgalomra kijelölt gépkocsiutak állandó készenlétben legyenek tartva a forgalom fogadására, vagyis a katonai alakulatok mozgásának, az anyagi eszközök, felszerelések stb. után- és hátraszállításának biztosítására.

A közúti biztosítás legbonyolultabb feladata tehát a gépkocsiutak adott feladatra történő előkészítése, működtetése. Ezt a feladatot végzik a **közúti komendáns** szervezetek.

A közúti komendáns tevékenységről

A közúti komendáns alegységek (raj, szakasz, század és zászlóalj) feladata az igénybevételre tervezett utak katonai forgalomra történő előkészítése, azokon a folyamatos forgalom biztosítása érdekében a komendánsszolgálat és bizonyos mérvű műszaki biztosítás megszervezése.

A gépkocsiutakon szervezett közúti komendánsszolgálat magában foglalja a forgalom szabályozásának, irányításának a megszervezését és ellenőrzését, a közúti objektumok ABV elleni védelmét, őrzés-védelmét, a katonai közlekedési rend, továbbá az álcázási rendszabályok betartását, az utak járható állapotban tartását, valamint a különböző kiszolgáló helyek működésének a megszervezését.

A közúti komendánsszolgálat szerveit a diszpécser és ellenőrző-áteresztőpontok, forgalomszabályozó őrsők, kiszolgáló helyek, útfenntartó és útberendező alegységek képezik.

A közúti komendáns csapatok által üzemeltetett (berendezett) katonai gépkocsiutakon a csapatok mozgása, a különböző logisztikai

szervek (csapatok, raktárak, intézetek) áttelepülése, az anyagok, felszerelések utánszállítása, a sérültek, betegek, valamint a sérült technikai és feleslegessé vált anyagok visszaszállítása érdekében olyan forgalom-szabályozást kell szervezni, amely ezt a bonyolult folyamatot képes összehangolni.

Az utakon a forgalomirányítás alapját a hadműveleti törzsnek a csapatok mozgási rendjére, a logisztikai vezetésnek a szállítások ütemezésére, a logisztikai bázisok, raktárak áttelepülésére, a kiürítésekre vonatkozó intézkedése adja.

A gépjárműforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében a különböző tervező szervek tevékenységét úgy kell összehangolni, hogy a feladatok az egyes szervekhez időben eljussanak, a forgalomirányítás és a szabályozás folyamatosan biztosítva legyen. *A közúti mozgások szervezett végrehajtására diszpécser irányítási rendszer kiépítése szükséges*, amely nélkül elképzelhetetlen a forgalom meghatározott rendjének és sorrendjének a következetes és pontos betartása.

A csapatmozgások, szállítások összehangolása érdekében célszerű meghatározni az *utak forgalmi rendjét, amihez menetgrafikon* elkészítése szükséges. A forgalom ellenőrzését a telepített *diszpécser és ellenőrző-áteresztő pontokon* keresztül hajtják végre, ezeken a pontokon ellenőrzik a különböző úti és menetokmányokat is. Nagyon fontos ezen pontok között a folyamatos összeköttetés megszervezése, amihez megfelelő *híradóhálózat* kiépítése szükséges.

Az utakon a konkrét forgalom-szabályozást a *forgalom-szabályozó őrsők, járőrök és felállított forgalom-szabályozó katonák* végzik.

A leírtakból kitűnik, hogy a közúti komendánsszolgálat olyan komplex jellegű feladat, szolgáltatás, amely a közlekedési támogatás szerves részét képezi. Megszervezésével biztosítható, hogy a különböző jellegű és irányú katonai mozgások az utakon szervezett formában, torlódások nélkül végrehajthatók legyenek. Feladatrendszere tehát messze túlnyúlik az útkereszteződésben felállított *forgalom-szabályozó katoná* tevékenységénél, akinek a szerepére ezt a szakmát a hozzá nem értők hajlamosak *„leegyszerűsíteni”*.

Csak bízni lehet abban, ez a szakma a jövőben nem merül teljesen feledésbe! Lehet más elnevezése, de adott esetben az utakon a

forgalom megszervezése komoly szaktudást, begyakorlást igényel, ezért az ehhez értő szakemberekkel és szervezetekkel megítélésünk szerint továbbra is számolni kell.

Közúti komendáns szolgálat a NATO kompatibilitás jegyében

Már a rendszerváltozást követően sok olyan szolgáltatás jellegű feladatkör, szolgálat addigi létezési formájában elvesztette létjogosultságát, amelyek nem integráns részei a magyar honvédelemnek, de szükséges, olykor nélkülözhetetlen részei annak. Természetesen velük együtt az őket szabályozó utasítások, szabályzatok is érvényüket veszítették, de mindaddig érvényben maradtak (útmutatásaik szerint hajtották végre az adott szakfeladatokat), amíg újak, a jelenlegi és várható új rendnek megfelelő szabályzók kidolgozásra nem kerültek, illetve kerülnek.

A hadsereg átszervezése saját arculatú magyar mintára, majd menetközben a NATO elvárásoknak megfelelően, a NATO kompatibilitás jegyében nem könnyű, s nagyon időigényes feladat. Az elmúlt évtizedben a hadsereg szervezete, alkalmazási elvei, feladatköre folyamatosan változik, egyre inkább bővül, mind sokoldalúbbá válik, s ezekhez a változásokhoz kell igazítani a szabályzókat, elgondolásokat, szakfeladatokat.

A stratégiát inkább a helyzetek alakítják, a szakfeladatok végrehajtási elveinek, módjainak történelmük van, nemzeti sajátosságaik vannak. Keressük a régi gyökereket, a közelmúltnak is megvannak a maguk komoly szakmai és magyaros értékei, hiszen ha idegen mintára is, de mi szerveztük, terveztük, jobbjítottuk azokat évtizedeken keresztül.

Ezeket figyelembe véve a jelen és a jövő várható feladataihoz próbáljuk kialakítani a szabályzó elképzeléseinket, nemzeti sajátosságainkat is megtartva, de a szövetségi elveknek, elvárásoknak is megfelelően. *Ilyen dilemma előtt áll a közúti komendáns szolgálat is, amely része a köz-lekedésbiztosítási feladatoknak.* Mint olyant, inkább szolgáltatás jellegű feladatnak foghatjuk fel.

A tevékenységét szabályzó **Közlekedés /22. Szakutasítás** már évekkkel ezelőtt hatályát veszítette, de útmutatásai, szakmai meghatáro-

zásai sok esetben ma is helytállóak, és mivel új nem került kiadásra, a szakfeladatokat ennek szabályozásával hajtják végre. Amíg közút van, s azon katonák közlekednek, illetve közlekedhetnek, azokat berendezni, forgalomszabályozni, stb. kell. Az is igaz, hogy amíg nincsenek központosan meghatározott elvek, iránymutatások, elvárások a komendáns szolgálatot, illetve annak részeként a közúti komendáns szolgálatot illetően, addig írhatunk, beszélhetünk a jobbítás szándékával e témáról, de abból még szakutasítást kidolgozni nem lehet.

Közúti komendáns szolgálatnak fogják egyáltalán hívni ezt a szolgáltatást? Tudni pontosan még nem, csak sejteni lehet. A NATO országokban is többfajta formula van, vannak sajátos megoldások, de vannak közös elveken alapuló technológiák is. Régi - új szisztémaként vetődik fel a katonai rendőrség létrehozásának gondolata is. Már a magyar honvédelemben a XIX. században is jelent volt, de a XX. század első felében nagyon komoly és jól működő szolgálatnak számított. A század második felében ebben a formájában nem létezett, bizonyos feladatait a rendészeti szervek látták el feledhető módon.

Tehát némi történelme van a magyar honvédelemben is a katonai rendőrségnek. A NATO országokban mindenütt jelen van, de nemzeti sajátosságainak megfelelően vannak olyan országok, ahol a **komendáns, közúti komendáns és katonai rendőri feladatok összemosódnak, illetve egy szervezeten belül kerülnek koordinálásra, van ahol egymástól elkülönítve, tisztán kerülnek szabályozásra, végrehajtásra.** Néhány nagyon értékes, komoly körültekintéssel bíró cikk megjelent a közelmúltban e témakörrel kapcsolatban, melyek érveikkel, ellenérveikkel egyetemben megerősítettek abban a hitünkben, hogy a két feladatkört ugyan egymáshoz közel, de külön kell kezelni, szabályozni.

A komendáns szolgálat, jelesebben a közúti komendáns szolgálat a közlekedésbiztosítás részeként inkább szolgáltatás jellegű feladatkör, míg a katonai rendőri biztosítás a maga rendészeti, rendvédelmi stb. tevékenységével inkább hatósági jellegű feladatkörnek számít.

Végrehajtási módjában, egymás feladatainak helyenkénti átfedésében nagyon sok a közös vonás, nagy az egymásra utaltság lehetősége, inkább a végrehajtás céljában vannak különbözőségek, melyek alapján véleményünk szerint célszerű őket külön szolgálati ágként kezelni.

Mint korábban már említettük, amíg nincsenek központi elvek, elvárások meghatározva a komendáns, különös tekintettel a közúti komendáns tevékenységre, addig teljes körű szabályozást nem lehet megvalósítani, ezért inkább csak szükségszerűségi, célszerűségi szempontból vetnénk fel néhány gondolatot a **jobbítás szándékával**.

A NATO közúti komendáns feladatok ellátásával kapcsolatos szövetségi elveket, meghatározásokat, elvárásokat ismereteink szerint még nem állt módunkban megismerni – ha egyáltalán vannak ilyenek – az egyes tagországok szak-technológiáit sem, így azokra jelen feladataink végrehajtása során nem támaszkodhatunk. A közlekedés **22-es Szakutasítás** ha strukturálisan már nem is felel meg a jelen követelményeknek, szakmeghatározásaiban, a feladatok rendszerezettségében sok használható dolog van. Ezen kívül nemzetközi és hazai – főleg közös – gyakorlatok során szerzett tapasztalatok talán elegendő anyagot szolgáltatnak az elvi és szak-meghatározásokhoz, a szabályozó rendszer kialakításához. A feltételrendszer tekintetében lehetőség nyílt megtekinteni a **NATO-ban alkalmazott közút biztosítási jeleket, jelzéseket, okmányokat**.

Azok természetesen nem egyeznek meg a miénkkel, nem is hasonlítanak azokra, de legalább annyira célszerűek, használhatóak, sőt sok esetben újszerűek is.

Abból az alapgondolatból kiindulva, hogy a mi katonáink is mennek különböző feladatokkal külföldre, s főleg és nagyobb létszámban NATO országokba, NATO gyakorlatokra, s ott csakis ezekkel találkozhatnak és más NATO országok katonái is jönnek hozzánk hasonló céllal, akik csak ezt a rendszert ismerik. **Következésképpen mi itthon egy hatályát veszített szakutasítás jelzés és okmányrendszerét használjuk jelenleg jobb híján, célszerűnek tartjuk a NATO-ban alkalmazott közúti katonai jelzés- és okmányrendszer adaptálásának végrehajtását.**

Azt gondoljuk, hogy a NATO-ban alkalmazott jelzés és okmányrendszeren lévő szöveges részeket **le lehet fordítani magyarra**, a többi önmagáért beszél, s amerre magyar katona a legtöbbet jár, mindenütt használatos, illetve használható.

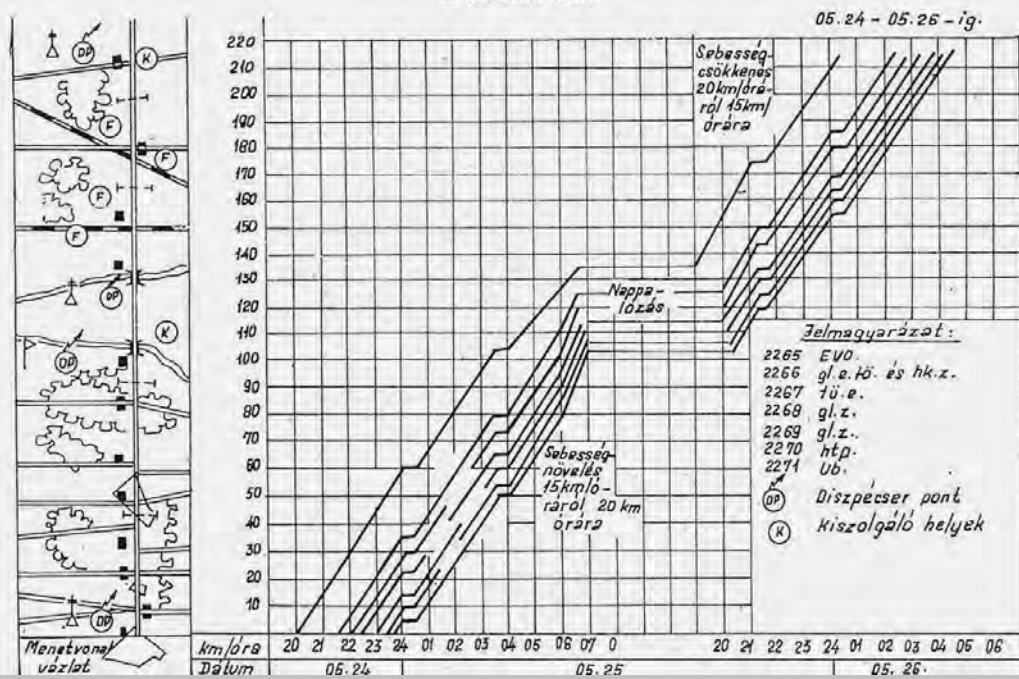
Természetesen ez akkor igaz, ha Magyarországon is bevezetésre kerül.

Másik, kétnyelvű változat is lehetséges, történetesen az eredeti angol szöveg, illetve szavak alatt a magyar megfelelővel, ez már csak technikai kérdés és a begyakorlása, a megszokása, illetve a követelménytámasztása.

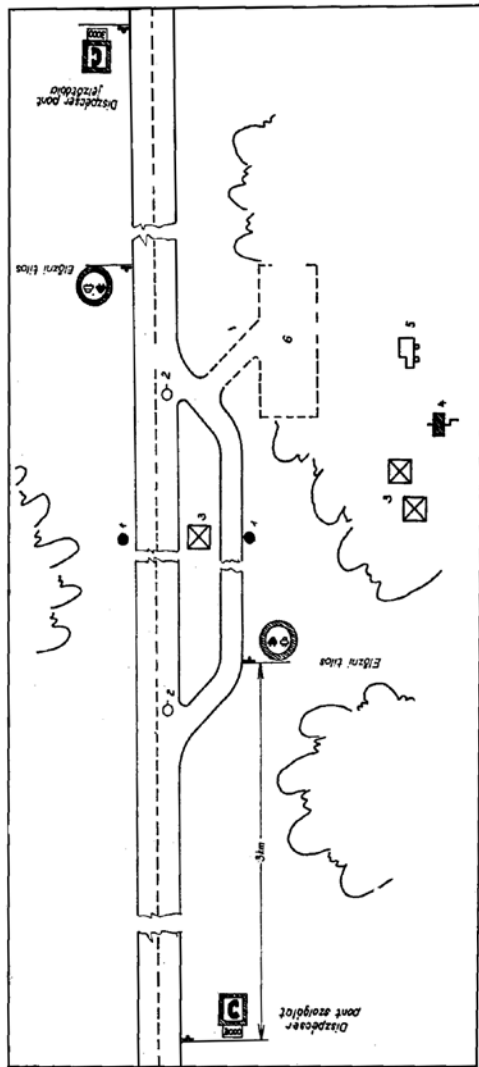
Gondolatainkat a hiánypótlás szándékával vetettük papírra, s ha azokból egy is helytálló, megvalósítható, már megérte. Talán az sem mellékes, ha a szakmai régebbi gyökereinket jól ötvözzük jelen tapasztalatainkkal, megmaradnak, vagy egy kicsit megteremtődnek a nemzeti sajátosságok, s ha ezeket ésszerű összhangba hozzuk a NATO célszerű alkalmazási megoldásaival, történetesen a közútbiztosításban alkalmazott jelzés és okmányrendszerrel, megteremtettük e szakfeladatok NATO kompatibilitását is. Éppen ez volt a cél.

A mellékelt ábrák a gyakorlatban alkalmazott célszerű változatokat tartalmazznak.

MENETGRAFIKON

DISZPÉCSER ELLENŐRZŐ ÁTERESZTŐ PONT BERENDEZÉSE

1 – szolgálatbanlévő ellenőrök; 2 – forgalm szabályozók; 3 – szolgálati és pihenőhely; 4 – fedezék; 5 – rádióállomás; 6 – parkolóhely.

ÁTERESZTŐKÉPESSÉGI GRAFIKON

